KÜLTÜR EVRENİ

UNIVERSE CULTURE - МИР КУЛЬТУРЫ

Yaz/Summer/Лето 2015 ▪ Yıl / Year / Год 7 ▪ Sayı / Number / Число 25

ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANAN ULUSLARARASI HAKEMLİ DERGİ

[halk bilimi-dil bilimi-müzik-edebiyat-Türklük bilimi-mitoloji]

QUARTERLY INTERNATIONAL PEER-REVIEWED JOURNAL

[folklore-linguistics- music-literature-Turcology -mythology]

РЕФЕРИРУЕМЫЙ ЕЖЕКВАРТАЛЬНЫЙ ЖУРНАЛ

[фольклора- языковедения-музыки-литературы- тюркологии- мифологии]

ISSN: 1308-6197

Sahibi / Owner / Хозяин
Hayrettin İVGİN
Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon Ltd. Şti. - Konur Sokak 66/7 Bakanlıklar-ANKARA
Tel: 0090.312 4259353 – kulturevreni@gmail.com

Sorumlu Yazı İşleri Md./ Associate Editor
Ответственный секретарь
Erhan İVGİN

Editörler Kurulu/ Editorial Board
Руководитель работы
Hayrettin İVGİN
Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK

Genel Koordinatör / Director / Директор
Erhan İVGİN

Redaktör/Redacteur/Редакция
Osman BAŞ – Ayşe İKİZ

Yayın Kurulu / Editorial Board / Редколлегия
Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY ▪ Dr. Yaşar KALAFAT ▪ Prof. Dr. Mehman MUSAOĞLU
Prof. Dr. Taciser ONUK ▪ Prof. Dr. İsmail PARLATIR ▪ Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU
Nail TAN ▪ Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN

Yazışma Adresi / Correspondance Adres / Адрес издательства
Kültür Ajans Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 66/7 Bakanlıklar/ANKARA-TÜRKİYE
Tel.: 0090.312 425 93 53 (PBX) - Fax: 0090.312 419 44 43
E-mail: kulturevrenidergisi@gmail.com
www.kulturevreni.com

Dil Danışmanları/Foreign Language Consultants/Советники по иностранным языкам
Prof. Dr. Roin KAVRELİŞVİLİ ▪ Doç. Dr. Çulpan Zaripova ÇETİN ▪ Yrd. Doç. Dr. Vedî AŞKAROĞLU
Dr. Reşide GÜRSES ▪ Yalçın GÜLPINAR ▪ Atilla BAĞCI ▪ Gül Mükerrem ÖZTÜRK

Fiyatı / Price / Стоимость
15 TL (Yurt içi / Domestic)
20 $ / 15 Euro (Yurt dışı / Abroad)

Стоимость подписки Abone Bedeli / Subsciption Price
60 TL (Yurt içi / Domestic)
80 $ / 60 Euro (Yurt dışı / Abroad)

Baskı Tarihi/ Press Date
15 Ağustos 2015

Baskı / Pres / Типография
Atalay Matbaası

Kapak Resmi:
Bilge Kağan Mezarında Bulunan Altın Taç (7. yy.)

İÇİNDEKİLER/ CONTENT / СОДЕРЖАНИЕ

Editörden
From Editor
От Редактора
Hayrettin İvgin-Prof. Dr. Erdoğan Altınkaynak 7

Karakoyunlu Türkleri
Karakoyuns Turks
Dr. Yaşar Kalafat 9

Türkçe Deyimlerin Tercüme Problemleri
Problems in Translating Phraseological Units to the Turkish Language
Проблемы Перевода Фразеологизмов На Турецктий Язык Майя Киквадзе
Maia Kikvadze - Mzia Khakhutaishvili 20

Nasreddin Hocanın Hayatı ve Fıkralarının Çağdaş Sahne Sanatlarına Yansımasına Dair Son Örnek: Nasreddin Hoca Çocuk Operası
The Last Example About the Reflections of Nasreddin Hoca's Life and Jokes on Contemporary Performing Arts: Nasreddin Hoca Child Opera
Nail Tan 25

XX. Yüzyılın Türk ve Gürcü Sembolist Şiir Akışı
Symbolic Steam in Turkish and Georgian Poetry
Символизм В Грузинской И Турецкой Поэзии
Inga Shamilishvili - Alkazar Kashia 31

Eflatun Cem Güney'in Masallarında
Devler ve Dev Yaratıklar
Giants and Giant Creatures on the Tales of Eflatun Cem Guney
Hayrettin İvgin 36

Necip Fazıl Kısakürek'in "Sakarya Türküsü" Şiirinin İzleksel Çözümlemesi
A Thematic Analysis of "Sakarya Türküsü" By Necip Fazil Kisakürek
Линейный Анализ Стихотворения Неджипа Фазыла "Народная Песня О Сакарии"
Yrd. Doç. Dr. Vedi Aşkaroğlu 44

Gençlik Romanlarındaki Karakterlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme (Rekreasyon) Etkinlikleri Üzerine Bir İnceleme
An İnvestigation on the Recreational Activities of the Characters in Youth Novels
Esra Uslu Yardımcı 55

GENÇLİK ROMANLARINDAKİ KARAKTERLERİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME (REKREASYON) ETKİNLİKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

AN INVESTIGATION ON THE RECREATIONAL ACTIVITIES OF THE CHARACTERS IN YOUTH NOVELS

Esra USLU YARDIMCI*

Öz

Boş zamanları değerlendirme (*rekreation):* kişinin çalışmaya ve temel gereksinimlerini karşılamaya ayrıldığı zaman dışında kalan zamanını (*leisure time*), kendi gelişimine katkı sağlayacak biçimde etkili ve verimli kullanmasıdır. Çağdaş yaşamın bir gereği olarak, boş zamanları değerlendirme özellikle gençler açısından kritik bir önem taşır. Gençlik edebiyatı ise, gençlere boş zamanlarını değerlendirebilecekleri farklı etkinlikler ve öykünülecek farklı kişilik modelleri sunması bakımından önemlidir. Bu araştırmanın amacı, 11-14 yaş grubuna (ilkgençlik çağına) seslenen gençlik romanlarındaki karakterlerin boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerini çözümlemektir. Çalışmada bu yaş grubu için uygun yedi adet genç romanı incelenmiştir. Araştırma tarama modelindedir. Verilerin çözümlenmesinde ise bir nitel araştırma yöntemi olan içerik çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. Toplanan verilerin sıklık puanları hesaplanarak değerlendirilmiştir. Sonuçta, gençlik romanlarında en çok toplumsal etkinlikler kategorisine yer verildiği; bu kategoriyi sırasıyla pratik, entelektüel, fiziksel, sanatsal etkinlikler kategorilerinin izlediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Genç, Gençlik Romanı, Boş Zamanları Değerlendirme.

Abstract

The recreation is to use free time remaining from the leasure time in an effective and productive way. As a part of modern life, the recreation is crucial for particularly the youth. On the other hand, the youth literature is essential in terms of providing different choices and role models to the youth. The aim of this study is to investigate the recreational activities of the characters in the youth novels written for the age group of 11 – 14. Seven youth novels appropriate for the mentioned age group have been investigated in the study. Content analysis method have used in this study. The frequency of the collected data have been calculated and evaluated. In conclusion, it has been observed that the social activities

* Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Arş. Gör. İzmit/TÜRKİYE (esra.uslu@deu.edu.tr)

are the most included category in the youth novels, and it is followed by practical, intellectual, physical and artistical categories.

Keywords: Youth, Youth Novel, Recreation.

1. GİRİŞ

Gençlik edebiyatı, genel olarak 11-14 (ilk gençlik çağı) ve 14-24 (gençlik çağı) yaşları arasındaki bireylerin gelişim alanlarına, ilgi ve gereksinimlerine göre kurgulanmış, genci yaşamın etkin bir öznesi olarak gören ve ona duyma, düşünme sorumluluğu veren edebiyat alanıdır. Dünyada yüz elli yıldan bu yana var olan gençlik edebiyatı (Neydim, 2011: 22), ülkemizde ise son birkaç on yılda çağdaş nitelikler gösterebilmiş epey yeni bir alandır. Tarihsel süreçte, gençliğin yaşam gerçekliğinden kopuk, algılama düzeyleriyle uyumsuz ve otoriter biçimde kurgulanan bu alan; 1980'li yıllardan günümüze doğru gelindikçe nitelik ve nicelik bakımından gelişme olanağı bulmuştur (Asutay, 2012: 146).

Tarihsel süreçte, genç okurların yazınsal yapıtlarda karşılaştığı karakterler ve bu karakterlerin yaşam algıları da değişim göstermiştir. Önceleri sınırlı bir yaşam alanında yer bulan tek yönlü karakterler, zamanla yerini toplumsal, sanatsal, entelektüel pek çok alanda kendini geliştiren karakterlere bırakmıştır. Böylece genç okurlar, bu çok yönlü karakterleri eserlerde tanıma ve bu karakterlere öykünerek kendi gizil güçlerini keşfetmeyi, kendilerini gerçekleştirmeyi, boş zamanlarını etkili ve verimli biçimde değerlendirmeyi öğrenme olanağı bulmuşlardır. Alanyazında, (Russell, 2009: 43) "yuvarlak karakterler" (*İng. round characters*) olarak da adlandırılan bu karakterler, genç okurun ilgisini çekmek ve beklentisini karşılamak konusunda başarılı göstermiştir.

Bu bağlamda, genç kuşağın okumak için en sık başvurduğu yazınsal türlerden biri olan romanın karakter gelişiminde kritik bir önemi vardır. Çünkü, Asutay (2012:1)'ın da belirttiği gibi, gençlik romanları, gençlik kültürüne ve gençliğin kendi dünyasına yer vermesi bakımından son derece güncel, yararlı, tartışmalara açık ve verimli bir yazınsal türüdür.

Roman karakterlerinin kurgusal gerçeklikte yapıcı ve yaratıcı olabilmelerinin ilk koşulu, boş zamanlarının bilincinde olmaları ve zamanı yönetebilmeleridir. Boş zaman: kişinin mesleksel, ailesel ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra, özgür istenciyle yapabileceği dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini geliştirme, toplumsal yaşama gönüllü olarak katılma gibi uğraşları gerçekleştirebileceği zaman dilimidir (Sevil, 2012: 4). Boş zamanlar; kişinin başta dinlenme, eğlenme ve gelişim olmak üzere pek çok isteğini karşılama, tekdüze yaşamın sınırlandırıcı havasından sıyrılma, dolu ve mutlu bir yaşam sürme, kendi duygularına ortak olacak kişilerle bir arada bulunma ve böylece sosyal bir kişilik kazanma yolunda yapacağı özgür seçimlerle değerlenir.

Boş zamanı değerlendirme: çalışma zamanı (çalışan için mesai saatleri, öğrenci için ders saatleri); iş, görev ve sorumluluklarla ilgili zaman (çocuk bakımı, sosyal sorumluluklar, ders çalışma/ ödev yapma); yaşamsal etkinliklere ayrılan zaman (yeme-içme, uyuma, kişisel bakım) dışında kalan boş zamanın etkili ve verimli kullanılması ve buna yönelik etkinliklerin yapılmasıdır. Boş saman değerlendirme yerine kullanılan rekreasyon *(İng. recreation)* sözcüğü ise, zindeliğin yeniden yapılanması ya da sağlığın geri kazanılması (restoration to health) anlamına gelen Latince "recreatio" sözcüğünden gelmektedir (Torkildsen, 1993:64).

Boş zamanların değerlendirilmesi olgusu, değişik yaş dönemleri için ele alınan ve her dönemde ayrı özellikler gösteren bir süreçtir. Fakat bu sürecin özellikle bireylerde biyolojik, psikolojik ve toplumsal açıdan yoğun değişimlerin yaşandığı bir dönem olan gençlik dönemlerindeki etkisi birey ve toplum açısından daha da önemlidir (Süzer, 2000: 126).

Gençlik romanlarındaki karakterlerin boş zamanlarını değerlendirme seçimlerindeki çeşitlilik, genç okurun yaşamı bütünsellik içinde algılamasında, kişisel gelişim alanlarını zenginleştirilmesinde ve üretim etkinliklerine istekle katılmasında önemli rol oynayacaktır.

Bir etkinliğin "boş zamanı değerlendirme etkinliği" olarak nitelendirilebilmesi için, bu etkinliğin birtakım özellikler taşıması gerekir: özgür iradeyle seçilme, kişisel gelişime katkı sağlama, yenilik/tazelik hissi oluşturma; öte yandan kâr amacı gütmeme, katılım/devam zorunluluğu olmama, kişilerarası ayrım yapmama bu özelliklerin başında gelmektedir. McLean ve Amy (2012:2), bu etkinliklere örnek olarak televizyon seyretme, operaya gitme, paraşütle atlama, çim biçme, çocuklarını hayvanat bahçesine götürme, dama oynama, müzik indirme, kitap yazma, şehirde bir akşam geçirme... vb. etkinlikleri göstermişlerdir.

Boş zamanı değerlendirme insanın kültürel ve gelişimsel bir hakkıdır. Toplumsal değerlerin, demokratik davranışların kazanılmasını ve bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlaması bu hakkın gerekçesidir. Bu hak kişinin hem gelişmesi açısından uygun sanatsal ve kültürel etkinliklerde yer alabilmesi hem de bu tür etkinlikleri bizzat organize edebilmesi anlamına gelir (Hodgkin ve Newell, 1998:217).

Boş zaman hakkının elde edilmesi ve genişletilerek devam ettirilmesi yönetim, eğitim, hukuk, sağlık gibi alanlarda çalışan uzmanlarının ortak çabasına bağlıdır. Örneğim tarihsel süreçte boş zamanı değerlendirme bir hak olarak görülmüyorken, bugün gelinen noktada çeşitli ulusal ve uluslar arası sözleşmelerde boş zamanı değerlendirmenin bir hak olarak güvence altına alınması, söz konusu çabanın bir sonucudur. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 24. ve 27. maddeleri doğrudan boş zamanı değerlendirme hakkını ele alır.

Madde 24: Herkesin dinlenmeye, eğlenmeye, özellikle çalışma süresinin makul ölçüde sınırlandırılmasına ve belirli dönemlerde ücretli izne çıkmaya hakkı vardır.

Madde 27: Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir. (Flowers, 2010: 288-289).

Gençlere tanınan haklar ise, insan hakları sorununun gündeminde daima ilk sırada yer almıştır. Genç hakları alanında en önemli uluslar arası hukuksal düzenleme, 18 yaşından küçük her bireyi ve bu kapsamda gençleri "çocuk" olarak nitelendiren, 1989 tarihli "Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme"(Flowers, 2010: 3000)dir. Bu sözleşme gençlerin kendilerini tam anlamıyla özgürce geliştirmeleri amacı taşımaktadır. Sözleşme'nin 31. Maddesi çocuğun eğlenme, dinlenme, oyun oynama, toplumsal ve sanatsal yaşama katılma ve boş zamanlarını değerlendirme haklarını ele alır.

Madde 31 (1): Taraf devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar. (2):Taraf devletler çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanat ve kültüre katılmaya ilişkin uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.

Bu sözleşme bölünmez bir bütünlük taşıdığı için maddeleri birbirine bağımlıdır. Bu nedenle 31. madde kendi başına ele alınmamalı, başta 2, 3(1), 6, 12 olmak üzere 13, 14, 15, 16, 17, 28, 30, 32 ve 36. maddelerle ilişkilendirilmelidir.

Boş zamanları değerlendirmenin bireysel ve toplumsal açıdan pek çok yararı vardır. Pek çok araştırma boş zamanları etkili ve verimli kullanabilmenin önemine dikkat çekmektedir (Karaküçük, 2008: 6; 14; Köktaş, 2004: 11; Sevil, 2012: 4; Torkildsen, 1993: 263). Özellikle bilimsel ve teknolojik gelişmelerin insan yaşamını kolaylaştırmakla beraber; stres, rekabet, çatışma gibi yeni sorunlara yol açtığı düşünüldüğünde rekreasyonun insanın fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerindeki olumlu etkileri daha iyi anlaşılabilecektir.

Boş zamanları değerlendirme etkinlikleri çok çeşitlidir ve kişiden kişiye, toplumdan topluma farklılık gösterir. Karaküçük (2008: 58) bu farklılığın bireysel ya da toplumsal amaç ve isteklerdeki çeşitlilikten kaynaklandığını belirtmiştir. Diğer bir deyişle; içinde bulunulan tarihsel zaman, toplumsal eğilimler ya da bireysel seçimler boş zamanları değerlendirme etkinliklerinin türünü ve niteliğini etkilemiştir.

Boş zamanları değerlendirme etkinlikleri pek çok ölçüte bağlı olarak sınıflandırılabilir (Sevil, 2012: 15). Bu etkinlikler katılım biçimine göre etkin-edilgin, yerel sınıflamaya göre kentsel-kırsal, gerçekleşen yere göre açık-kapalı, zamana göre günlük-değişken, katılımcı sayısına göre bireysel-grup, işlevsel açıdan fiziksel-sanatsal-pratik-entelektüel-toplumsal olarak sınıflandırılmaktadır. Sınıflama yapılırken dikkat edilmesi gereken, bir etkinliğin birden fazla sınıflamada yer alabileceğidir. Örneğin, "bisiklet sürme" katılım biçimine göre "etkin", gerçekleşen yere göre "kapalı"; işlevsel açıdan "fiziksel" olabilmektedir.

Boş zamanı değerlendirmenin (rekreasyonun) bir bilim dalı haline gelmesiyle birlikte, bu kavramı tanımlamaya yönelik birtakım teoriler geliştirilmiştir. Bu teoriler genel olarak, gereksinimlere hizmet eden rekreasyon, yeniden yaratılma/ tazelenme olarak rekreasyon, bireye- topluma bir değer olarak rekreasyon ve boş zaman değerlendirme aracı olarak rekreasyon olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Bu gruplar içinde "boş zamanları değerlendirme aracı olarak rekreasyon"un alanyazında en çok kabul gören teori grubu olması (Sevil, 2012:11) nedeniyle, araştırmamızın bakış açısı bu yönde şekillenmiş ve boş zamanı değerlendirme etkinlikleri işlevsel açıdan incelenmiştir.

Boş zamanı değerlendirme etkinliklerini işlevsel açıdan inceleyen Fransız sosyolog Dumazedier (akt. Tezcan, 1973: 167)'e göre, boş zamanları değerlendirme etkinlikleri kendi içinde fiziksel, sanatsal, pratik, entelektüel ve toplumsal olmak üzere beş alt grupta toplanır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, gençlik dönemine (11-14 yaş grubuna) seslenen romanlardaki karakterlerin boş zamanları değerlendirme hakkındaki tutumlarını belirlemek ve boş zamanlarını değerlendirdikleri etkinlikleri Dumazedier (akt. Tezcan, 1973: 167)'in tipolojisine göre incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Gençlik romanlarındaki karakterlerin boş zamanları değerlendirme hakkında tutumları nasıldır?

2. Gençlik romanlarındaki karakterler boş zamanlarını hangi etkinliklerle değerlendirmektedir?

Önem: Gençlik bir değişim ve gelişim dönemidir. Bu dönemde, boş zamanın değerlendirilmesinin kişinin kişisel, toplumsal gelişiminde kritik bir önemi vardır. Geleceğin dengeli, yapıcı, yaratıcı bireylerinin bu dönemde, yazılı kültürle dost olmaları ve özellikle okudukları gençlik romanlarında boş zamanlarını etkin değerlendiren kurgusal karakterlerle karşılaşmaları gereklidir. Böyle bir karşılaşma, gençlerin öykünme yoluyla kendi gizil güçlerini keşfetmelerini sağlayacaktır.

2. YÖNTEM

Çalışmanın Modeli

Araştırma, tarama modelindedir. Bu araştırmada tarama modelinin seçilmesinin nedeni, boş zamanları değerlendirme konusunun bütüncül olarak incelenmiş olmasıdır; çünkü tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2009: 77).

Verileri Toplanması (Kitapların Seçimi)

Araştırmanın amacı gereğince, çocuk ve gençlik romanlarıyla tanınmış üç çağdaş yazarın (Christine Nöstlinger, Vladimir Tumanov ve Zeynep Cemali) 11-14 yaş grubuna seslenen romanlarından bir seçki yapılmış, bu seçki araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Aşağıdaki tabloda, çalışma grubu kapsamında incelenen romanlar listelenmiştir.

Tablo 1: İncelenen Kitaplar

	Kitabın Yazarı	Kitabın Adı	Kısaltması
1	Christine Nöstlinger	Arkadaş Dümeni	K1
2	Christine Nöstlinger	Hadi Ama Baba!	K2
3	Christine Nöstlinger	Kâğıt Uçakla Gizli Gizli Macera	K3
4	Christine Nöstlinger	İşte Şimdi Hapı Yuttum	K4
5	Christine Nöstlinger	Evde ve Uzakta	K5
6	Vladimir Tumanov	Kraliçeyi Kurtarmak	K6
7	Vladimir Tumanov	Haritada Kaybolmak	K7
8	Zeynep Cemali	Patenli Kız	K8
9	Zeynep Cemali	Ankaralı	K9

Verilerin Çözümlenmesi

Bu araştırmada yazılı bir araç olan çocuk romanları üzerinde çalışıldığı için, çözümlemede bir nitel araştırma yöntemi olan içerik çözümlemesi kullanılmıştır. İçerik çözümlenmesinde temelde yapılan işlem birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve izlekler (temalar) çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okurun anlayabileceği biçimde organize ederek yorumlamaktır.(Yıldırım ve Şimşek, 2005:227) Bu amaç doğrultusunda ana kategori "Boş Zamanları Değerlendirme Etkinlikleri", alt kategoriler ise "Sanatsal Etkinlikler", "Entelektüel Etkinlikler", "Toplumsal Etkinlikler", "Pratik Etkinlikler", "Fiziksel Etkinlikler" olarak belirlenmiştir.

Tablo 2: Alt Kategorileriler

Alt Kategoriler	Tanım
Fiziksel Etkinlikler	Spor, avcılık, balıkçılık... gibi. kas gücüne ve devinime dayalı etkinliklerdir.
Sanatsal Etkinlikler	Güzel sanatların çeşitli dallarıyla ilgilenme, sinema, edebiyat, tiyatro, müzik, resim, fotoğraf... gibi kişide güzelduyusal etkiler bırakan etkinliklerdir.
Pratik Etkinlikler	Bahçecilik, el işleri, el sanatları... gibi uygulamaya dayalı etkinliklerdir.
Entelektüel Etkinlikler	Üst düzey düşünme becerileri kullanmayı gerektiren okuma, konferanslara gitme, radyo dinleme, televizyon seyretme, sanat ve politika toplantılarına katılma ... gibi etkinliklerdir.
Toplumsal Etkinlikler	Aileyle birlikte olma, toplu eğlence, gezi, parti, toplantı... gibi kişiler arası iletişimi ve etkileşimi gerektiren grup etkinlikleridir.

İçerik çözümlemesinde, çözümleme birimi olarak ana ve alt kategorilerin belirlenip tanımlanmasından sonra, çözümlemenin yapılacağı bağlam birimine (sözcük, cümle, paragraf, görüş ya da tüm metin) karar verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 228). Bu araştırmada bağlam birimi olarak "ifade" seçilmiştir. Bu ifade bir cümleden oluşabileceği gibi birkaç cümlelik anlatımdan da oluşabilir. Burada ifadenin tek bir etkinliği yansıtması, belli ve aynı anlamı taşıması temel alınmıştır.

Veriler kodlanırken söz konusu boş zamanı değerlendirme etkinliğinin hangi bağlamda ve hangi işlevde gerçekleştiği dikkate alınmıştır. Örneğin, "oyun oynama" fiziksel, bilişsel, dilsel, toplumsal pek çok becerilerin kullanılmasını gerektiren bir etkinliktir. Bell (1997: 85)'e göre üç tip oyun vardır: 1- motor becerilere dayalı oyunlar (*motor play*), 2- toplumsal oyunlar (*social play*), 3-bilişsel oyunlar (*cognitive play*). Bu araştırmada motor becerilerine dayalı oyunlar "fiziksel etkinlikler", toplumsal oyunlar "toplumsal etkinlikler", bilişsel oyunlar ise "entelektüel etkinlikler" alt kategorilerinde değerlendirilmiştir. Bir başka deyişle, "oyun oynama" etkinliği tek kategoriye indirgenmemiş; metnin bağlamında hangi işlevde kullanılmışsa, o işleve uygun kategoride kodlanmıştır.

İncelenen romanlardan elde edilen veriler ilgili kategoriye kodlanmış ve sıklık açısından sayılmıştır. İfadedeki her bir kavramın ağırlığı bir puan olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca alıntılar yapılarak boş zamanları değerlendirme etkinlikleri betimlenmiştir. Alıntı seçimi için çarpıcılık (farklı görüş), açıklayıcılık (temaya uygunluk), çeşitlilik ve uç örnekler ölçütleri dikkate alınmıştır. Daha sonra görüşler tümevarım yöntemiyle yorumlanmış ve değerlendirilmiştir.

Çalışmanın güvenirliğini sağlamak için, daha önce bazı çalışmalarda (Karaman-Kepenekci ve Aslan, 2013) uygulanan yöntem örnek alınmış ve rastlantısal olarak seçilen bir kitaptaki (İşte Şimdi Hapı Yuttum) tüm alt kategoriler araştırmacılar/ kodlayıcılar tarafından farklı zamanlarda tekrar kodlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için araştırmacılar/ kodlayıcılar arasında %70'lik bir görüş birliği gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada araştırmacılar/ kodlayıcılar arasında %82'lik bir görüş birliğine ulaşılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, incelenen gençlik romanlarındaki karakterlerin boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili tutumlarına ve boş zamanlarını hangi etkinliklerle değerlendirdiklerine dair bulgulara yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

İncelenen gençlik romanlarındaki karakterlerin boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili tutum ve davranışları incelendiğinde, bu karakterlerin genel olarak zaman konusunda bilinçli, zaman yönetiminde başarılı, planlı ve programlı oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca eğlenme, dinlenme, bilgilenme, yenilenme... gibi gereksinimlerini gün içinde değil de hafta sonu, yarıyıl ve yıl sonu tatilleri gibi daha geniş zamanlarda karşıladıkları görülmüştür. Aşağıda, incelenen gençlik romanlarındaki karakterlerin boş zamanlarını değerlendirme tutumları örneklendirilmiştir.

- ... çünkü kent dışındaki büyükanne ve teyzelerine yapacağı kısa ziyaretleri, Viyana'da benimle düzenleyeceği boş zamana fazla zarar gelmeyecek biçimde planlamak istiyormuş. (K2: 96)

- "Waconda Kampı'nda neler yapacağımızı planlıyoruz," dedi Vanessa bir çırpıda (K6:80)

- ... yaban meyveleri toplayacakları, ateşte alabalık pişirip, geceleri cırcır böceği senfonisi dinleyecekleri şahane bir yaz tatili yapmayı planlıyordu. (K7: 78-79)

İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Çalışma grubunda yer alan romanlardaki karakterlerin boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleri çözümlendiğinde, ana kategoriyi oluşturan alt kategorilerin aldığı sıklık puanının dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Alt Kategorilerin Sıklık Puanları

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	SIKLIK
Fiziksel Etkinlikler	13	5	6	15	3	10	13	15	5	**85**
Sanatsal Etkinlikler	2	5	91	8	7	1	6	4	3	**127**
Pratik Etkinlikler	17	26	17	9	11	5	6	6	5	**102**
Entelektüel Etkinlikler	12	8	9	13	7	21	14	13	6	**103**
Toplumsal Etkinlikler	20	14	23	49	20	15	9	14	13	**177**
TOPLAM										**594**

Sıklık puanları açısından tüm alt kategorilerin sıralandığında, ilk sırada "toplumsal etkinlikler" kategorisinin yer aldığı, bu kategoriyi "entelektüel etkinlikler", "pratik etkinlikler", "fiziksel etkinlikler", "sanatsal etkinlikler" kategorilerinin izlediği görülmüştür.

1. Fiziksel Etkinlikler Kategorisine Ait Bulgular

Fiziksel etkinlikler kategorisi, diğer kategorilerle karşılaştırıldığında sıklık puanı bakımından baştan 4. sırada yer almaktadır. İncelenen gençlik romanlarında bu kategoriye

ait etkinliklerin özellikle spor ve oyun ağırlıklı olduğu görülmüştür. Aşağıda, *fiziksel etkinlikler* kategorisine giren spor ve oyun ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Boş zamanı değerlendirme etkinliklerinden biri olan **spor** devinim, çeşitlilik, değişkenlik, sağlık, macera, kendini tanıma-keşfetme ve diğer sosyo-kültürel özellikleri ile boş zamanları değerlendirme açısından önemli işlevsel bir değer taşır (Karaküçük, 2008:237). İncelenen gençlik romanlarında, karakterlerin boş zamanlarında yüzme, masa tenisi, bisiklet, kayak, paten sürme, voleybol ve basketbol gibi sportif etkinlikler yaptığı görülmüştür:

- Bir saat önce denize indi. Yüzmeye! Bugün ne acelesi vardı böyle hemen suya girmek için bilmem (K1:127).
- Kas geliştirme antrenmanından döner dönmez, çocuğu hemen sorguya çek' diye bağırdı Miesmeier 2 (K3:51).
- Şişkolar'ın bahçesinde masatenisi oynadık. Üç kere yendi beni (K4:133).
- Kayak sırası ona geldiğinde, Vanessa bütün dönüşleri başardı. Dümen suyunu çaprazlamasına geçmekle kalmadı, onun üstünden uçtu neredeyse (K6: 97-98).
- Suratsız, babamla badminton oynuyor; babam canını dişine takmış mücadele ediyor (K4: 189).

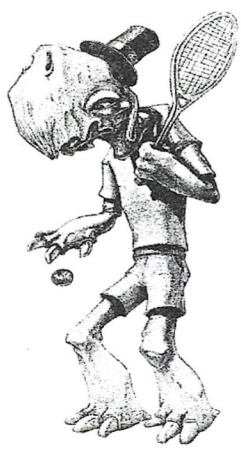

İncelenen gençlik romanlarındaki resimlemeler de karakterlerin boş zamanlarını değerlendirdikleri etkinlikler hakkında fikir vermektedir. Örneğin, "Kraliçeyi Kurtarmak" (K6: 64) adlı romanda "nöbetçi" karakteri tenis raketi, tenis topu ve sportif giysilerle resmedilmiştir. Görsel metin, dilsel metni tamamlayıcı niteliktedir. Kahramanın fiziksel portresi, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun biçimde çizilmiştir (Sever, 2007: 191).

- Joyden, üstünde tenis giysileri, başında melon şapka olan, kaplumbağa kafalı tuhaf bir nöbetçinin karşısında duruyordu (K6: 65).

Fiziksel etkinlikler kategorisinde göze çarpan bir başka etkinlik **oyun oynama**dır. Bilindiği üzere, oyun oynama toplumsallaşmayı ve kültürleşmeyi sağlayan, simgesel anlamı olan, iletişim yolları açan, kurmaca ve kurallı bir ortamda yaratılan boş zaman değerlendirme etkinliğidir (TÜBA, 2011). Oyun gelişmenin bir parçasıdır ve oynama olanağı bulamayan çocukların önemli sosyal ve kişisel becerilerden yoksun kalmaları da olasıdır (Hodgkin ve Newell, 1998: 417).

Fiziksel etkinlikler kategorisinde; koşma, atlama, zıplama, sallanma... gibi fiziksel güç gerektiren ve oynayanın fiziksel gelişimine katkı sağlayan oyunlar ele alınmıştır. Tezcan (2012: 52) eyleme dayalı oyunun çocuğun fiziksel gelişiminde önemli bir rol oynadığını ve koşan, sıçrayan, düşüp kalkan çocuğun bedeninin geliştiğini belirtmiştir. Gençlik romanlarındaki karakterlerin boş zamanlarını eyleme dayalı oyun oynayarak değerlendirmeleri, onların fiziksel, gelişim sürecini yaşadıklarının bir göstergesidir. Aşağıda, bu etkinlikle ilgili örnekler yer almaktadır.

• "Apartman holündeki pencerenin denizliğine oturup, avluya bakardım. Eskiden orada oyun oynardım. Halı dövmeye yarayan demire asılır, kendimi yukarı çeker ve sirk artisti olduğumu hayal ederdim" (K5: 81)

2. Sanatsal Etkinlikler Kategorisine Ait Bulgular

Sanat, en genel anlamıyla, yaratıcılığın ve düş güncünün kişide güzelduyusal etkiler uyandıracak biçimde sunulması ve alımlanması yoludur. İlk bakışta kapsamının belirgin olduğu düşünülse de pek çok akademik çevrede sanatın tanımlanıp tanımlanamayacağı, tanımlanabilirse bu tanımın ne olacağı hararetli bir tartışma konusu olmuştur (Haywood vd.: 55). Bununla birlikte, boş zamanlarını sanatsal etkinliklerle değerlendiren kişilerin dünya kültür mirasını tanıyan, yaşamı eleştirel gözle değerlendirebilen, yapıcı ve yaratıcı kişiler olduğu düşünülmüştür.

Sanatsal etkinlikler kategorisi, diğer kategorilerle karşılaştırıldığında sıklık puanı bakımından son sırada yer almaktadır. İncelenen gençlik romanlarında bu kategoriye ait etkinliklerin özellikle sinema, müzik, resim ve tiyatro alanlarında gerçekleştiği görülmüştür.

• "Annem odadan çıktıktan sonra, yanıma Oliver geldi. 'Gerçekte neredeydin?' diye sordu. 'Sinemada' dedim." (K5: 128)

• Şimdilik, Chris'le Francis durumu idare ediyor, hafta sonları sinemaya gidiyorlardı (K7: 22).

• "Uzanırken biraz 'hazım müziği' çalınmasını da talep etti beyefendi. Mozart olursa memnun olurmuş. Ama mümkünse, Küçük Bir Gece Müziği olmamasını rica etti. Babam - kıs kıs gülümseyerek- CD-çalara Mozart'ın bir piyano konçertosunu koydu." (K1: 25)

• "Kız kardeşler bir tek müzikten zevk alıyorlardı. Anna, bacak viyolü (*viyola de gamba*); Berta, çene viyolü (*viyola de spalla*); Cilli, kol viyolü (*viyola d'amore*); Dora ve Evi ise flüt çalıyordu." (K3:55)

• (Hugo) Müzik dersine yetişmesi gerektiğini söyledi (K3: 116).

• "Dün öğleden sonra Dumpendrin'deydim! Yarın yine gideceğim. Şu Thalia Tiyatrosu'nun müptelası oldum!" dedi (K3: 90).

• (Tebdili Kıyafet Bayanlar Orkestrası'nın) Var güçleriyle yaylarına abanıp flütlerini üflediklerini görünce, beş kız kardeşe başıyla sevecen bir selam çaktı (K3: 63).

3. Pratik Etkinlikler Kategorisine Ait Bulgular

Pratik etkinlikler kategorisi, diğer kategorilerle karşılaştırıldığında sıklık puanı bakımından ikinci sırada yer almaktadır. İncelenen gençlik romanlarında bu kategoriye ait etkinliklerin özellikle günlük iş ve uğraşlarda yoğunlaştığı görülmüştür. Araştırmamızda çiçek yetiştirme, hayvan besleme, çamur ve seramik şekillendirme, örgü ve nakış gibi el becerisi isteyen işler yapma, koleksiyon yapma, alışveriş yapma, bir kimseye eşlik etme/yardım etme... gibi günlük iş ve uğraşlar *pratik etkinlikler* kategorisinde değerlendirilmiştir. Aşağıda, *pratik etkinlikler* kategorisinde değerlendirilen etkinliklere örnekler verilmiştir.

- Babamın bürosundan güzel renkli kâğıt tomarları getirip bunlardan harika duvar ve tavan süsleri yaptık (K2: 125).

- Eniştem bira altlığı, kibrit kutusu, kurşun asker ve metal para topluyor (K2: 29).

- Marina'yla, beni okuldan almasını ve sonra da annem için birlikte bir düğün hediyesi aramayı kararlaştırmıştık (K2: 198).

- Swetlana'ya ise, bizde çalıştığı salı ve cuma sabahları çoğunlukla yardım ettim." (K2: 114)

- Ben de Huberbauer'a yardım etmeye gönüllü oldum. Onunla birlikte resim atölyesinde envanter çıkardım, boya kutularını istifledim, kalem kağıtları saydım, boya fırçalarını ayırdım ve sıkılmış boya tüplerini düzelttim (K4: 131).

- Sonra, seramik atölyesinde Sam zarif bir kâse yaptı- ya da torna denetiminden çıkmasaydı kâse olacak olan bir şey (K6: 124).

- Salondaki papağanı beslemeyi unutmuyor, her gün hayvanın kafesini temizleyip yemini ve suyunu tazeliyorlardı (K7: 146).

- Elimdeki dantelden başımı kaldırdım, ne göreyim?! (K9:52).

- Her sabah vakti buraya geliyor. Şifalı bitkilerin arasında biten ayrıkotlarını topluyor. Ocak aralarında geziniyor, toprağı eşiyor ve hep düşünüyor (K9: 92-93).

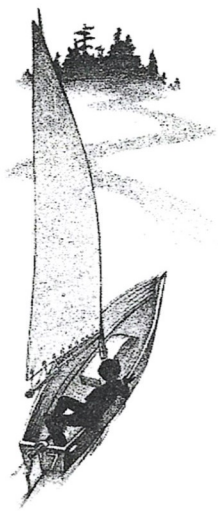

Daha önce de belirtildiği gibi, incelenen gençlik romanlarında görsel metinler dilsel metinle uyum içindedir. Örneğin, "Kraliçeyi Kurtarmak" (K6: 133) adlı romandan alınmış yandaki şekilde , baş karakter Aleks'in kamp adasındaki bir koya gitmek üzere tekneye binişi resmedilmiştir. Metnin bağlamında "tekneye binmek" ulaşım amacıyla kullanıldığı ve başkaraktere pratik bir yarar sağladığı için *pratik etkinlikler* kategorisinde değerlendirilmiştir.

Yandaki resimleme (K6: 133) dâhil olmak üzere, incelenen gençlik romanlarındaki tüm iç sayfa resimlemeleri siyah-beyazdır. Bu seçimin, genç okurlar açısından ilgi çekici olacağı düşünülmektedir. Çünkü, Russell (2009: 146)'ın belirttiği gibi, gençler renkli resimlemelerden daha çok siyah-beyaz (ya da monokrom tek rengin farklı tonlarıyla-) yapılmış resimlemelerden hoşlanmaktadır.

4. Entelektüel Etkinlikler Kategorisine Ait Bulgular

Entelektüel etkinlikler kategorisi; kişinin bilişsel bilgi birikimini ve analitik düşünme becerisini kullanmasını gerektiren boş zamanı değerlendirme etkinliklerini kapsar. Bu etkinlikler kişinin bilişsel gelişiminde önemli bir işlev görür. Gander ve Gardiner (2010: 166)'e göre bilişsel terimi bilgiyi, belleği, akıl yürütmeyi, sorun çözmeyi, kavramları ve düşünceyi yani zihni içine alır. Buradan yola çıkılarak evrensel gerçekliğin bilincinde olma, düşüncelerini düzenli bir biçimde tartışma, sorunlara akılcı çözümler üretme, toplumsal

konulara duyarlı olma, insan haklarının koruyucusu olma... gibi pek çok özelliğin boş zamanını entelektüel etkinliklerle değerlendiren kişilerin özelliği olacağı düşünülebilir.

Entelektüel etkinlikler kategorisi, diğer kategorilerle karşılaştırıldığında sıklık puanı bakımından üçüncü sırada yer almaktadır. İncelenen gençlik romanlarında bu kategoriye ait etkinliklerin özellikle "kitap okuma"da yoğunlaştığı görülmüştür.

- Cuma günü öğleden sonra İlse'yle birlikte odamızda oturuyorduk. O burnunu Asteriks, bense bir Miki Fare çizgi romanına gömmüştük (K5: 51).
- Joyden boş zamanlarında, kız kardeşi Kira'nın özenle resimlediği kitaplar yazarmış (K6: 28).
- Aleks'in en sevdiği şey okumaktı. Ortalıkta görünmediği zamanlar, evdeki herkes sessiz bir köşede kitabın birine gömüş olduğunu bilirdi. En çok fantastik romanlardan hoşlanırdı. Kendi raflarındaki bütün kitapları okuduğu gibi, her ay kütüphaneden koca bir yığın kitap da ödünç alırdı (K6: 11).
- Her akşam berjerlerimize kurularak kitaplarımızı okuduk. Sonra da okuduklarımızı birbirimize anlattık (K8: 57).

İncelenen romanlarda "kitap okuma" etkinliği görsel metinlerle de desteklenmiştir. Örneğin, Kraliçeyi Kurtarmak (K6: 18) romanındaki başkarakter Aleks'in sihirli kitapla karşılaştığı an resimlenmiştir. Bu karşılaşmadan sonra Aleks sihirli kitabı okuyarak ve kitaptaki matematik sorularını çözerek Kraliçe'yi kurtarmayı amaçlayacaktır.

- Aleks kitaplığına yöneldi. Bugün, kafasını meşgul edecek iyi bir öyküye her zamankinden daha çok ihtiyacı vardı [...] Ne okuyacağına karar vermeye çalışırken birden garip bir şey fark etti. Daha önce hiç görmediği bir kitaptı bu. Nasıl olabilirdi? (K6: 24).

Entelektüel etkinlikler kategorisinde "kitap okuma" etkinliğinden sonra en sık başvurulan boş zamanı değerlendirme etkinlikleri olarak "bilmece- bulmaca çözme, tavla, domino, iskambil ya da satranç oynama" gibi bilişsel beceri geliştiren etkinliklerin yer aldığı görülmüştür.

- Güneş battıktan sonra da çoğu kez domino ya da iskambil oynuyorlardı (K7: 146).
- Alt'lar burada ailecek satranç falan oynamaya başladılar (K7: 22).
- Bilmeceyi çözmek için kafasını patlatsa mıydı acaba? Kaybedecek bir şeyi yoktu ki; üstelik, bütün bir gece vardı önünde. En sonunda Aleks bir deste kâğıtla sıradan bir sarı kalem ve bir silgi aldı eline (K6: 42).
- "O zaman, Yahudi tavlası oynayalım." "Bak bu olur derdi!"gülerek. "Hadi, git getir tavlayı." (K8: 49).

5. Toplumsal Etkinlikler Kategorisine Ait Bulgular

Toplumsal etkinlikler kategorisi, diğer kategorilerle karşılaştırıldığında sıklık puanı bakımından ilk sırada yer almaktadır. Bu kategori -diğer kategorilerden farklı olarak- birden fazla kişinin eşzamanlı olarak etkinlik yapmasını önkoşul sayar. Bir başka deyişle, toplumsal etkinlikler kategorisi ortak gerek ve amaçlarla bir arada olan grubun birlikte toplumsal eylemde bulunduğu işleri kapsar. Örneğin yemeğe çıkmak, barda içki içmek, partiye gitmek, arkadaşlarını ve yakınlarını ziyaret etmek (Baud-Bovy& Lawson, 1998: 1); doğum gününe ya da davete katılmak (Sevil, 2012: 17) *toplumsal etkinlikler* kategorisinde değerlendirilebilecek etkinliklerdir.

İncelenen gençlik romanlarında bu kategoriye ait etkinliklerin birincil psiko-toplumsal gruplarda (aile, akraba ve arkadaş gruplarında) gerçekleştiği görülmüştür. Roman karakterinin birincil psiko-toplumsal çevresi –gerçek yaşamda da olduğu gibi- öncelikle ailesidir. Kılbaş-Köktaş (2004:91) kişisel yönelimlerin ve savunma mekanizmalarının oluşmasında; toplumsallaşmanın genel çerçevesini ve ortamını belirlemede ailenin etkili olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, roman karakterlerinin ve ona öykünen genç okurların kişilik gelişimi açısından aile ile yapılan boş zaman değerlendirme etkinlikleri önemlidir.

- Perşembeleri babaannem ve dedemi ziyaret ederdik. Cumartesileri babamla buluşmak zorundaydık. Çarşambalarsa, anneannemlere yaptığımız zoraki ziyaretlerimize ayrılmıştı (K5: 21)

- Dün akşam yemeğinde öğrendiğime göre, bugün bütün aile cümbür cemaat geziye çıkılacak. Tekneyle (K4: 186).

- Biraz önce değerli ebeveynim beni şaşırtarak, hep birlikte tatil yapacağımızı açıkladı. Gerçek bir ana-baba-çocuk gezisi (K4:134).

- Joyden, her yıl, komşularıyla kalıcı bir barışı garantilemek için çevre ülke yöneticilerine bir balo düzenlermiş (K6: 28).

- Haydi gel, Bay Wrangel'a dostane bir ziyaret yapalım (K7: 71).

- Köyün yabanılı Kargabaş Ömer, karısı hayattayken arada bir de olsa Tiryaki'ye uğrar, gediklilerle üç beş laf ederdi (K8: 26).

- Eğer istersen rahmetli büyükdayının sütannesini ziyarete gidebiliriz (K9: 131).

- Tatili yarıladığımızda, babam Tanneberg'leri bizim terasta bir barbekü gecesine davet etti (K1: 115).

İncelenen romanlardaki başkarakterlerin 10-14 yaşlarında -gelişimsel olarak orta çocukluk döneminin ikinci evresinde- olmaları, dolayısıyla ailelerinden bağımsız olmayı istemeleri nedeniyle, bu karakterler boş zamanlarını daha çok yaşıtlarıyla değerlendirme eğilimindedirler. Gander ve Gardiner (2010: 341), bu dönemdeki çocuklar üzerinde yaşıtların genellikle ana babalardan daha fazla etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bu da genç okurların tıpkı gerçek bir arkadaşına olduğu gibi, okuduğu romandaki kurgusal karaktere de öykünmesi, böylece kendi boş zamanını değerlendirme alışkanlığını biçimlendirmesi açısından önemlidir.

İncelenen romanlardaki genç karakterler kendi yaşıtlarıyla genellikle kafede, pastanede ya da birbirlerinin evlerinde, yani kapalı bir uzamda buluşup sohbet etmişlerdir. Bu buluş-

malarda birlikle bir şeyler yiyip içmek sohbeti başlatan ya da derinleştiren bir öge olarak kurgulanmıştır.

- Peter'le aramda belli bir mesafe korumaya çalışıyordum. Bu hiç de kolay değildi; çünkü, Polli, ben ve o neredeyse her öğleden sonrasını birlikte geçiriyorduk (K2: 187).

- İlse bana, Amrei'a tesadüfen sokakta rastladığını söyledi. Başta, ne konuşacaklarını bilememişler, sonra bir kafeye gidip vanilyalı dondurma yemişler (K5: 31)

- Bir şey yaptığımız yok. Sohbet ediyorduk, dedikodu yapıyorduk, işte bu kadar! (K5: 90).

- Marina beni dondurmacıya davet etti. Teklifini kabul ettim (K2:77).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, 10-14 yaş grubuna (orta çocukluk döneminin ikinci evresine) seslenen toplam dokuz gençlik romanı ele alınmıştır. Bu romanlardaki karakterlerin boş zaman hakkındaki tutumları incelenmiş ve boş zamanlarını hangi etkinliklerle değerlendirdiği araştırılmıştır.

İçerik çözümlemesi tekniğiyle yapılan çalışmada Dumazedier (Akt. Tezcan, 1973)'in tipolojisi temel alınmıştır. Buna göre ana kategori *boş zamanları değerlendirme etkinlikleri*, alt kategoriler ise *fiziksel etkinlikler*, *sanatsal etkinlikler*, *entelektüel etkinlikler*, *toplumsal etkinlikler* ve *pratik etkinlikler* olarak belirlenmiştir. Yapılan çözümlemeyle ana kategorinin ve alt kategorilerin sıklık puanları hesaplanmıştır.

İncelenen gençlik romanlarındaki alt kategorilerin sıklık puanlarına bakıldığında, **toplumsal etkinlikler** kategorisinin en yüksek sıklık puanına sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç, insanların din, dil, kültür, cinsiyet vb. farklılıklarla birbirinden uzaklaştığı, gün geçtikçe yalnızlaştığı ve içine kapandığı bir dönemde (Sevil, 2012: 14) toplumsal farkındalık yaratmak açısından önemlidir. Öte yandan, Türkiye'de kişilerin boş zamanlarını değerlendirme biçimleri genellikle bireysel nitelikte olmayıp daha çok grupla katılabilinecek etkinliklerden oluşmaktadır (Tezcan'dan Aktaran Süzer, 2000). Başka deyişle, toplumsal etkinlikler ve ilişkiler geçmişte olduğu gibi bugün de Türk kültür yaşamında önemli bir yer tutmaya devam etmektedir.

İncelenen romanlardaki karakterlerin boş zamanlarının pek çoğunu ailece tatile gitme, akrabalarını ziyaret etme, arkadaşlarıyla sohbet etme, partiye, baloya, dondurmacıya gitme... gibi etkinliklerle değerlendirmeleri, romanların toplumsal etkinlikler bağlamında Türk toplum yapısıyla uyumlu olduğunu ve modernitenin bozucu etkilerine karşı duruş gösterdiğini düşündürmektedir.

Sıklık puanı bakımından toplumsal etkinlikler kategorisini sırasıyla pratik, entelektüel, fiziksel ve sanatsal etkinlikler kategorileri izlemiştir. **Pratik etkinlikler** kişinin günlük yaşamını kolaylaştırması, güzelleştirmesi, el becerilerini geliştirmesi; **entelektüel işler** bilişsel becerileri geliştirmesi, yaratıcı, yansıtıcı, eleştirel düşünmesine yardımcı olması; **fiziksel etkinlikler** devinişsel becerilerini ve eğer grupla yapılan bir etkinlikse toplumsal becerilerini geliştirmesi; **sanatsal etkinlikler** ise kişinin duyuşsal becerilerinin gelişmesini bakımından önemlidir.

Çocuk okur açısından zaman yönetimine önem veren, boş zamanı etkin değerlendirme yollarını keşfeden ve yeni etkinliklerle tanışan karakterlerin öyküsünü okumak okurun gelişimi bakımından önemlidir. Çünkü kurgusal karakterlere öykünen okurlar, o karakterler

gibi düşünme ve davranma eğilimi gösterecek ve bireysel, toplumsal, bilişsel, devinişsel gelişimde ilerleme gösterebilecektir.

Özetle, incelenen gençlik romanlarındaki karakterler boş zamanlarını içinde bulundukları gelişim dönemlerine uygun olarak çeşitli etkinliklerle değerlendirmişlerdir. Ayrıca yerel/ bölgesel pek çok etkinlik ile genç okuru buluşturmuş ve onlar için ufuk açıcı birer model olmuşlardır. Bu nedenle, incelenen romanların zaman yönetimi konusunda sıkıntılar yaşayan ve boş zamanı değerlendirme etkinlikleri konusunda sınırlı bir bilgisi olan genç okurların kişisel ve toplumsal gelişimine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi bu çalışma 10-14 yaş grubuna seslenen ve çalışma grubunda yer alan dokuz romanla sınırlıdır ve bu romanlar Dumazedier (akt. Tezcan, 1973: 167)'in tipolojisi esas alınarak sınanmıştır. Farklı yaşlara seslenen kitapların, farklı yazınsal türlerin ve farklı tipolojilerin gelecek araştırmalara konu olması alanyazına farklı bakış açıları kazandıracaktır.

KAYNAKLAR

1. Asutay, H. (2012). Gençlik Edebiyatı ve İlkgençlik Romanı. İstanbul: Kriter.

2. Bell, S. (1997). Design for Outdoor Recreation . London: E & FN Spon.

3. Flowers, N. (2010). Çocuklar İçin İnsan Hakları Eğitimi Kılavuzu. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

4. Gander M. J. & Gardiner, Harry W. (2010). Çocuk ve Ergen Gelişimi (7. Basım). Ankara: İmge.

5. Haywood, L; Kew, F; Brahmam, P; Spink, J; Capenerhurst; H. I. (2002). Understanding Leisure. Spain: Nelson Thornes.

6. Hodgkin, R. & Newell, P. (1998). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı. USA: UNİCEF.

7. Karaküçük, S. (2008). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. (6. Basım). Ankara: Gazi Kitabevi

8. Karaman-Kepenekci, Y. & Aslan, C. (2011). Ortaöğretin Türk Edebiyatı ile Dil ve Anlatım Ders Kitaplarında İnsan Hakları Üzerine Bir Çözümleme. Turkish Studies. 6(1): 483-502.

9. Kılbaş-Köktaş, Ş. (2004). Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme. (3. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.

10. Kır, İ. (2007). Yüksek Öğretim Gençliğinin Boş Zaman Etkinlikleri: KSÜ Örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 17(2): 307-328.

11. McLean, D. D. & Amy, R. H. (2012). Recreation and Leisure Management in Modern Society (9th edition). USA: Jones& Bartlett Learning.

12. Neydim, N. (2011). Gençlik Edebiyatı Tanım ve Uygulama Sorunları. Gençlik Edebiyatı Kataloğu. Ankara: Eğitim Sen.

13. Russell, D. L. (2009). Literature for Children A Short İntroduction.(6th ed.) USA: Pearson.

14. Sever, S. (2007). Çocuk ve Edebiyat. (3. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.

15. Sevil, T.; Şimşek, K.Yıldırım; Katırcı, Hakan; Çelik, V. Onur; Çeliksoy, M. Ali. (2012). Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi. (1. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

16. Süzer, M. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 8(8): 123-133.

17. Tezcan, M. (1973). Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sorununun Sosyolojik ve Eğitimsel Yönleri. Erişim adresi: http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/500/5979.pdf Erişim tarihi: 13.02.2015.

18. Tezcan, M.. (2012). Çocuk Sosyolojisi (2. Basım). Ankara: Anı.

19. Torkildsen, G. (1993). Leisue and Recreation Management. (3. Basım). London:E & FN Spon.

20. Tuncer, H. & Yardımcı, M. (2000). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı. Ankara: Ürün.

21. TÜBA. (2011). Bilim Terimleri Sözlüğü Sosyal Bilimler. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

22. Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.

İncelenen Kitaplar

1. Cemali, Z. (2012). Patenli Kız (20. Basım). İstanbul: Günışığı.

2. _____. (2013). Ankaralı (5. Basım). İstanbul: Günışığı.

3. Nöstlinger, C. (2014a). Arkadaş Dümeni (12. Basım). İstanbul: Günışığı.

4. _____. (2014b). Evde ve Uzakta (4. Basım). İstanbul: Günışığı

5. _____. (2013a). Hadi Ama Baba! (14. Basım). İstanbul: Günışığı.

6. _____. (2013b). Kâğıt Uçakla Gizli Gizli Macera (7. Basım). İstanbul: Günışığı.

7. _____. (2012). İşte Şimdi Hapı Yuttum (9. Basım). İstanbul: Günışığı.

8. Tumanov, V. (2013). Kraliçeyi Kurtarmak (44. Basım). İstanbul: Günışığı.

9. _____. (2012). Haritada Kaybolmak (34. Basım). İstanbul: Günışığı.